

Més Europa

i menys Bush

Un dels àmbits en què més s'ha de notar el canvi al Govern espanyol serà en política exterior. José Luis Rodríguez Zapatero ja ha avançat les seves prioritats: Europa, Amèrica Llatina i la Mediterrània. Per damunt de tot, canviar la guerra preventiva per la diplomàcia preventiva, i quan calgui, desfer el camí, com a l'Iraq.

Aznar tenia raó quan deia que ell havia situat Espanya al món. És tan cert com que la majoria de governs europeus, americans, nord-africans i alguns del Pròxim Orient miraven com a mínim de reüll les eleccions legislatives espanyoles del 14-M. La importància del canvi es va confirmar l'endemà de les eleccions en la primera conferència de premsa d'un Rodríguez Zapatero guanyador: la majoria d'intervencions van ser de premsa estrangera. I l'endemà, alguns presidents i primers ministres no podien dissimular la seva satisfacció. Justament, eren els mateixos que van veure primer sorpresos i després enfurismats la política exterior d'Aznar.

Zapatero ha promès canvis en política exterior, començant per la retirada dels 1.300 soldats espanyols que hi ha a l'Iraq el dia 30 de juny si abans d'aquesta data els EUA no han cedit el control polític del país a l'ONU. Era una de les promeses estrella de la campanya electoral. Perquè quedés ben clar, o com a mínim hi quedés la intenció inicial, Zapatero va dir en la conferència de premsa que tant la decisió d'anar a la guerra com l'ocupació havien estat un "error". Que ell estava d'acord a prioritzar la lluita contra el terrorisme, però que cal fer-ho des d'unes Nacions Unides fortes i des d'una Europa forta, "amb una veu política unida" per afrontar aquests fenòmens.

A Europa, Chirac i Schröder ja pensen en la rebuda que faran al fill pròdig a la primera cimera europea a què assisteixi, i tots dos van córrer a convidar-lo a visitar París i Berlín ben aviat. Tampoc Blair i Berlusconi no van tardar gaires hores a contemporitzar. Berlusconi, un dels darrers a felicitar Zapatero, va aprofitar l'o-

casíó per acostar-se a l'oposició, i va anunciar que aniran junts en una manifestació unitària contra el terrorisme. Per la seva banda, Blair ha recordat a Zapatero que l'amenaça d'Al-Qaida és anterior a la guerra de l'Iraq i que els seus atemptats han afectat seixanta països més.

Pel seu cantó, Bush s'ha oposat a la retirada dels soldats espanyols, però també des dels EUA s'ha volgut treure ferro a la diferència que significarà Zapatero respecte a Aznar, i s'ha destacat que el socialista va deixar clar en la seva primera intervenció pública com a guanyador que el terrorisme és la seva prioritat. De fet, a Bush no li preocupa tant el fet en si mateix que Zapatero retiri els soldats espanyols de l'Iraq, perquè Polònia, per exemple, ja s'ha ofert a prendre'n el relleu. El que veritablement preocupa a Bush són les repercussions que pot tenir la nova política espanyola entre les seves fidelitats internacionals i sobretot en la campanya de les presidencials de novembre en què opta a la reelecció. De fet, el probable contrincant de Bush, el demòcrata John F. Kerry, també va trucar a Zapatero per felicitar-lo. La victòria socialista va bé a Kerry, ja que la pot afegir en els arguments de la seva campanya com una mostra que l'actitud "arrogant" de Bush no ha estat la correcta i fins i tot ha fet que aliats com Espanya acabin deixant el president dels EUA a l'estacada. I no només això; Zapatero pot provocar un efecte en cadena en altres llocs d'Europa que s'havien alineat amb els EUA. De moment, l'estat espanyol passarà a engruixir el grup del que el secretari de Defensa nord-americà, Donald Rumsfeld, va etiquetar de vella Europa. Un canvi que no preveien

Tropes de la brigada Plus Ultra vigilen la seu del Govern provisional iraquità a Diwaniya. Si abans del 30 de juny vinent l'ONU no es fa càrrec de la transició, Zapatero retirará els 1.300 soldats espanyols destinats a l'Iraq.

els EUA, ja que fins i tot fa uns mesos els consellers de Bush li havien assegurat que un gran atemptat terrorista a qualsevol país d'Europa no faria sinó estrènyer els llaços entre una i altra vora de l'Atlàntic. L'efecte immediat del canvi d'actitud de la política exterior espanyola pot ser un Blair que, a favor de reforçar el "vinclat transatlàntic", esdevingui el gran amic dels països de l'Europa de l'Est que entren a la UE l'1 de maig. Amb tot, però, també podria succeir que els EUA promoguessin una nova resolució de l'ONU perquè aquesta es faci càrrec de la situació a l'Iraq, prou ambigua perquè Zapatero es vegi en cor de no retirar els soldats. Aquesta opció seria ben vista per l'ONU i per diversos dirigents europeus, que, tot i poder estar contra la guerra, també consideren que retirar les

tropes espanyoles podria comportar un "efecte victòria" entre les files d'Al-Qaida. De fet, si finalment no hi ha retirada, no seria estrany, ja que no seria la primera vegada que el PSOE fa marxa enrere en punts estrella del seu programa, com va passar amb Felipe González i l'OTAN.

On sí que hi haurà un canvi sense dificultats serà en la qüestió europea, en què Zapatero ja ha fet mostres de voler desbloquejar el projecte de Constitució i aliar-se amb França i sobretot Alemanya per tornar a fer una Europa forta, unida i socialdemòcrata. Una Europa que Zapatero sempre ha dit que vol "federal". En aquest punt, tant el PSC com ERC, com CiU i ICV, tenen capacitat per condicionar aquesta aposta socialista europea. Començant, per exemple, recollint

un dels aspectes que sortia en els programes electorals d'aquests partits catalans, en el sentit que el Govern espanyol digui a la UE que el català també ha de ser llengua oficial.

La tercera gran prioritat del ministre d'Exteriors de Zapatero, que probablement serà Miguel Ángel Moratinos, és Amèrica Llatina. Zapatero vol corregir l'actitud d'Aznar respecte a aquests països americans, i no presentar-s'hi com l'aliat dels EUA sinó en una relació "de tu a tu". A Mèxic, per exemple, on el president Fox encara recorda la visita d'Aznar per demanar-li que donés suport a la guerra de l'Iraq; o a l'Argentina, on la poca pressió que el president espanyol va fer sobre l'FMI quan presidia la UE i mentre els argentins veien com es desplomava l'economia del país per mo-

L'efecte ZP sacseja l'Europa de l'Est

La derrota d'Aznar i l'anunci de Zapatero de la retirada de l'Iraq, que equival a arrengrer-se amb França i Alemanya, ha provocat un sobresalt entre les classes dirigents de Polònia. A Varsòvia desconcerta la desaparició de l'escena política de l'home que tot fent de comparsa de Bush i de Blair a les Açores va executar la mar de bé la missió de fer-los pujar a ells, antics peons de l'imperi soviètic, al carro gloriós d'una guerra preventiva amb grans expectatives de repartiment de petroli.

Si bé Polònia va escenificar la seva satel·lització enviant-hi tropes; Hongria, més callada, va posar les seves instal·lacions militars al servei dels agents nord-americans encarregats de convertir en funcionaris i policies uns quants centenars de refugiats i exiliats iraquians. I tot això mentre els sondejos proclamaven que les opinions públiques polonesa, hongaresa i txeca s'oposaven a una guerra que havia estat desautoritzada per les Nacions Unides. S'arribaria a donar el fet, paradoxal i fins i tot pintoresc, que els únics estaments de l'antic bloc de l'Est que coincidien a donar suport als EUA eren els governs i els intel·lectuals. És a dir, antics *apparattxiki* socialdemocratitzats com el president polonès, Aleksander Kwasniewski, i l'exdissident Adam Michnik van anar de bracet a l'hora d'expressar fidelitats i servituds a Bush. Els experts a interpretar la mentalitat dels resistents anticomunistes ho justifiquen com

una mostra de l'agraïment que la dissidència sempre ha expressat a Washington pel seu suport moral i econòmic en els moments més negres de la guerra freda. L'actitud de Michnik s'entén, sí, però a què és deguda la devoció proianqui de l'antiga *nomenklatura* reciclada representada per Kwasniewski i els seus ministres? Doncs jo diria: a l'hàbit de tots aquests senyors a obeir, i a sentir-se importants i afavorits posant-se a l'òrbita dels poderosos, encara que, amb tanta fal·lera americana, hagin posat Polònia sota sospita, fins al punt de ser titllada de "cavall de Troia dels EUA" a Europa. Sospita especialment intensa quan, a més, s'hi va afegir l'aliança dels excomunistes polonesos amb el neofranquista Aznar per bloquejar el procés de redacció de la Constitució de la Unió Europea.

Ara, desaparegut Aznar i amb un socialdemòcrata de soca-rel com Zapatero com a interlocutor d'Espanya, als socialdemòcrates excomunistes de Polònia els queden poques opcions. O bé aguanten, i fan d'escolanets del tàndem Bush-Blair, lligant-se a un destí incert (amb atemptats d'Al-Qaida inclosos), o bé activen la seva capacitat de metamorfosi i reciclatge, que tan bé van aplicar en la transició del comunisme al mercat, i tornen a picar a la porta del nucli cohesionador europeu.

Llibert Ferri

ments encara està en la memòria de tots, o l'actitud restrictiva que va tenir respecte als immigrants argentins. A més, Zapatero ha dit diverses vegades que "hem deixat pràcticament l'ambaixada dels interessos espanyols [a Amèrica Llatina] als empresaris", i que ell ara vol corregir aquesta política posant la política per davant de l'economia i vetllant per la responsabilitat social i ambiental d'aquestes empreses. Caldrà veure també quina actitud pren Zapatero respecte a Cuba. En principi, no vol ser com González, però tampoc com Aznar. Vol prendre una posició moderada que tingui sobretot en compte els drets humans. El problema, de fet, el té en Jesús Caldera, que no és precisament un acèrrim detractor de Fidel Castro. Per contra, Zapatero és més amic dels líders de l'Argentina i el Brasil.

La Mediterrània, també. Malauradament per als catalans, per a Zapatero la Mediterrània no serà més prioritària que l'Amèrica Llatina, tot i que ve just després en l'agenda de política exterior. Zapatero s'ha compromès a relançar el Procés de Barcelona per aconseguir "un

sud d'Europa integrat en una àrea de pau, estabilitat i cooperació". En aquest sentit, una de les primeres propostes concretes és, per al novembre de 2005, fer una cimera de caps d'estat i de govern de la zona, amb el suport de l'ONU, amb l'objectiu de signar un acord "entre la UE i els països mediterranis per assegurar el control, la verificació i l'eliminació completa de les armes de destrucció massiva a la regió". Caldrà veure què hi diuen Israel i França, els dos països de la zona que tenen armes nuclears.

En aquesta prioritat, Zapatero també destaca la necessitat de reconstruir les relacions amb el Marroc. Així com, alhora, promoure la pau al Pròxim Orient. Zapatero considera, respecte a aquest darrer punt, que "l'única solució al conflicte palestinoisraelià és la negociació, sense condicions prèvies, d'un acord de pau ferm i definitiu que consagri l'existència de dos estats democràtics, sobirans i viables que convisin en pau dins de fronteres segures i reconegudes". En aquest sentit, Zapatero vol que Israel aturi "l'ocupació i la colonització dels territoris palestins, els assassinats selec-

tius i la construcció del mur de seguretat", com a element perquè l'Autoritat Nacional Palestina es comprometi a aturar la violència i els grups terroristes. Cal recordar que Moratinos és bon coneixedor de la zona, ja que ha estat durant anys l'enviat especial de la UE al conflicte.

Entre aquestes primeres prioritats de Zapatero també hi ha l'ajuda exterior. La promesa en aquest àmbit és situar-se en el 0,33% del PIB al 2006, en el 0,4% del PIB al 2008, "i en un horitzó raonable", assolir el 0,7% del PIB.

L'ONU, Europa, Llatinoamèrica, Mediterrània i cooperació seran, doncs, els grans eixos que vol impulsar Zapatero. Després d'aquests vuit anys, el líder socialista vol contraposar el lema de "submissió i militarització" —que atribueix a Aznar— pel seu d'"Europa i pau".

En principi, les condicions a Europa són favorables com mai a Zapatero, però caldrà veure fins a quin punt també podrà posar en pràctica les seves bones intencions als fòrums mundials.

Oriol Cortacans